

Ἄλεξάνδρα Δεληγεώργη

Οἰκογενειακή Περιουσία

στήν Ἑλένη Μουρέλου

Τό ὑπόμνημα πού βρέθηκε καρφισωμένο στή διαθήκη τοῦ Ἀριστείδη Χαβᾶ θά πρέπει νά μαρτυροῦσε στιγμές ἔνοχων τύψεων. Ἡ ἴδια ἡ διαθήκη δείχνει ἀνθρωποϊκανό νά πιεῖ ἀκόμα καί αἷμα, ἂν τύχαινε καί βρισκόταν σέ κάποια ἔρημο τῆς Ἀφρικῆς ἢ τῆς Ἀμερικῆς ἢ ἔστω στήν πόλη μας, σέ καιρό πού ὁ ὄργανισμός ὑδρεύσεως ἀμήχανα ἀδρανεῖ μπρός στήν κατασπατάληση τοῦ φυσικοῦ στοιχείου, πού καλῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων —συνήθως φθινόπωρο καί χειμῶνα— τοῦ δίνει ὄντότητα. Τόσος ὁ πλοῦτος του. Σ' αὐτή τῇ διαθήκῃ δίνεται ἐντολή, μεταξύ ἄλλων, νά καταστραφεῖ τό ὑπόμνημα μόλις διαβαστεῖ ἀπό τό δικηγόρο τοῦ πεθαμένου στό νόμιμο κληρονόμο του.

Ἡ ἱστορία μας οφείλει πολλά στήν ἔλλειψη ψυχραιμίας τοῦ δικηγόρου πού ἀπό ξαφνικό τρόπο, ἂν καί τό σωστότερο εἶναι νά ὑποθέσουμε τήν ὑποχρέωσή του στό γράμμα τοῦ νόμου γιά τήν ἀπόκρυψη κάθε εἶδους ἐγκλήματος, ἔσπευσε ἀμέσως μετά τήν ἀνάγνωση τοῦ ἐγγράφου, νά μεταφέρει τό περιεχόμενό του σέ φίλο δημοσιογράφο. Ὁ τελευταῖος, ἄνθρωπος μέ γούστο γιά τά περίεργα τῆς ζωῆς, μοῦ διηγήθηκε τό συμβάν μεταξύ καφέ καί τσιγάρου, ἀπομεσήμερο, σ' ἓνα ἀπό τά χιλιάδες ζαχαροπλαστεῖα τῆς πόλης μας. Στήν παρατήρησή μου ὅτι ὁ δικηγόρος ἐκθέτει τό νεαρό κληρονόμο μέ τή στημένη ἐκμυστήρευση του σ' ἓναν ἐκπρόσωπο τῆς τέταρτης ἐξουσίας, ὁ φίλος μου μοῦ ὑπενθυμίζει ὅτι γιά τίς σκοτεινές περιουσίες, θεωρεῖται θεμιτή κάθε εἶδους ρωγμή, μέ τή μορφή ἀναψηλάφησης τοῦ σκανδάλου πού προκαλεῖ ὁ παράνομος πλοῦτος. Συνηθίζεται, δηλαδή, σχεδόν ἐπιβάλλεται σέ τέτοιες περιπτώσεις, νά λέγονται πολλά, χωρίς φυσικά αὐτό νά σημαίνει ὅτι ὑπάρχει ἡ παραμικρή πιθανότητα νά συρθεῖ ὁ κλέφτης στά δικαστήρια. Αὐτό εἶναι δυνατό νά συμβεῖ μόνο στό ἀπίθανο ἐνδεχόμενο πού ὁ πραγματικός κάτοχος ἡ συγγενεῖς του βρίσκονται στή ζωῆ, γνωρίζουν αὐτόν πού νέμεται τόν ξένο πλοῦτο καί εἶναι σέ θέση νά ἐνεργήσουν τά νόμιμα γιά τήν ἐπανάκτησή του. Στήν προκειμένη περίπτωση, συνεχίζει ὁ φίλος μου, ὁ πραγματικός κάτοχος εἶναι ἄγνωστος, αὐτός στόν ὁποῖο ἐμπιστεύτηκε τῇ περιουσία του νεκρός, ἐνῶ δέν ὑπάρχει κανένα συγκεκριμένο στοιχεῖο σχετικά μέ τήν οἰκογένεια τοῦ τελευταίου. Θεωρεῖται ἔτσι σχεδόν ἀπόλυτα βέβαιο ὅτι δέν θά ὑπάρξει ἐνάγων. Ὅσο γιά τόν τύπο, συμφωνήσαμε νά τά ποῦμε μιάν ἄλλη φορά.

Πράγματι, ἔτσι συμβαίνει. Ἐπομένως τό συμβάν πού μοῦ διηγήθηκε ὁ φίλος μου δέν ξεφεύγει ἀπό τόν κανόνα τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς κι ἀπορῶ γιατί μοῦ τό διηγήθηκε. Γεγονός πάντως εἶναι ὅτι τόν κληρονόμο τοῦ Ἀριστείδη Χαβᾶ δέν ἔχω τήν ἀτυχία νά τόν γνωρίζω, πράγμα πού μοῦ λύνει τά χέρια καί μοῦ ἐπιτρέπει, σίς δύο ὥρες πού θά περάσω σέ τοῦτο τό καφενεῖο, μετά τῇ βιαστική ἀποχώρηση τοῦ φίλου μου γιά τά γραφεῖα τῆς ἐφημερίδας του, νά χαθῶ μέσα στό κείμενο τοῦ ὑπομνήματος, προσπαθώντας νά ἀναπλάσω τήν ἱστορία του ὅσο γίνεται πιό θεαματικά.

Ὅσο γιά τήν πιστότητα τοῦ ἐγγράφου, ἀφήνω στό δικηγόρο τοῦ πεθαμένου νά ἀναπλάθει στόν ὕπνο του τίς συνθήκες κάτω ἀπό τίς ὁποῖες μετέτρεψε τό χρήσιμο γιά τή λειτουργία τοῦ νόμου χαρτί, σέ ἀποκαθῖα καί στάχτη.

Ὁ Ἀριστείδης Χαβᾶς πέθανε μέ τό βαθμό τοῦ διευθυντῆ Α'. Ὡστόσο οἱ σαράντα χιλιάδες τῆς μηνιαίας του σύνταξης δέν δικαιολογοῦν τό ποσόν τῶν ἑκατομυρίων πού ἄφησε στόν ἀνηψιό του, τόν μόνο γιά τόν ὁποῖο ἐκτός ἀπό τό χρήμα, ἔτρεφε ἀδυναμία, πράγμα δυσεξήγητο, ἂν σκεφεῖ κανεῖς ὅτι ἡ ζωῆ αὐτοῦ τοῦ

άνθρώπου στάθηκε μιά διαδικασία επιταχυνόμενου μαρασμού καί τίποτα παραπάνω.

Ἡ ἀποξένωση πού αἰσθάνθηκε ἀπό τούς γύρω, τόν πρώτο καιρό πού διορίστηκε ὑπάλληλος, μετατράπηκε γρήγορα σέ καθολική καχυποψία, πού πήρε μέ τόν καιρό τό χαρακτήρα ἰδεολογικῆς κάλυψης τῆς ζωῆς του. Φυσικά, ἡ στάση πού ἀπόκτησε ἀπέναντι στή ζωή — γνώμονας τῆς λογικῆς καί τῆς μοναξιάς του— δέν εἶναι τό ἀποτέλεσμα καμιάς μαγικῆς ἀναγωγῆς. Ἀνασφαλῆς καθώς ἦταν παιδί διωγμένου κατώτερου ὑπάλληλου κι ἀκάλυπτος, ἀποφάσισε ἀπό νωρίς νά ξεφύγει μέ νύχια καί δόντια ἀπό τήν κληρονομημένην του ἀνέχεια, καταφεύγοντας στόν ἔγλωσσό, ἀνεδαφικό στήν ἀρχή ὁμως ἀπτόητο, πού σιγά σιγά ἔβρισκε τό φυσικό πρόσωπό του σέ μιά ἀδιάλλαχτη ἀπληστία. *Ὅποιος ἔχει ἀνάγκη νά πάει νά πνιγεῖ* ἦταν τό δόγμα του κι ἐπειδή τά δόγματα ἐνεργοῦν στήν ψυχῆ ὅπως τό ζεστό ψωμί στό στομάχι, ὁ Ἀριστείδης δέν ἔνιωσε κούραση στή ζωή του· μονάχα ἓνα βῆρος γιά δύο ὄρες τ' ἀπόβραδο, μετά τό γραφεῖο.

Ἄς ἀφήσουμε ὁμως τίς ψυχογραφικῆς παρατηρήσεις, μέ τίς ὁποῖες ὑποθέτω θά ἦταν γεμάτη ἡ ἀναφορά του στόν ἀνηψιό του κι ἄς χαθοῦμε στά γεγονότα. Ἔτσι, ἡ ἱστορία μας δέν ἔχει κανένα ἄλλο σκοπό ἀπό τό νά ζωντανέψει τή συνείδηση τοῦ Χαβά, πού ἀριστοτεχνικά πῶς ἐξαφάνισε τά τελευταῖα σαράντα χρόνια τῆς ἀπαθλιωμένης ζωῆς του.

Στά 1937 συγκατοικεῖ ἀπ' ἀνάγκη μ' ἓνα ἐργάτη σ' ἓνα δωμάτιο τῆς ὁδοῦ Ἄρεως. Ἀφοῦ κάνει τή στρατιωτικῆ του θητεία, ἀγωνίζεται νά τελειώσει τό γυμνάσιο λιγοστεύοντας τό φαῖ, ἀποφεύγοντας τήν ἐλάχιστη κατανάλωση ἠλεκτρικοῦ, καφέ, ρούχων καί ἐξόδων. Στά εἰκοσιτρία του, εἶναι γέρος στό μυαλό καί στό σῶμα. Ὁ συγκατοικός του, στήν ἴδια περίπου μοίρα μ' αὐτόν, ἂν σκεφτοῦμε ὅτι τό μεροκάματό του ἰσοδυναμοῦσε μέ τό ἓνα τριακοστὸ τοῦ μηνιαίου πού λαβαίνει ὁ Ἀριστείδης ἀπὸ τῆ μάνα του κάθε εἰκοσπέντε τοῦ μήνα, εἶναι ἡ ἀντίθεση τῆς ζωῆς του. Στὴ ζοφερή γιὰ τὴν πόλη μας κατάσταση πού δημιουργοῦν τά γεγονότα τῆς περασμένης χρονιάς διατηρεῖ τό νεῦρο του σέ πλήρη ἀγανάκτηση κι ἀνθηση· μπορεῖ νά ροκανίσει ἀκόμα καί τό γυαλί. Δουλεῖ ἀπ' τά χαράματα ὡς τό ἀπόγεμα ἐργάτης στοὺς ἀλευρόμυλους, τό βράδυ τρώει σ' ἓνα μαγέρικο ἀπέναντι στό σημερινό κτίριο τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, σέ τούς φίλους του, κλείνεται, τέλος στήν κάμαρῆ τους, ὅπου διαβάζει μέ λάμπα καί σκέφτεται. Ὁ γερωντισμός τοῦ Ἀριστείδη τοῦ δίνει στά νεῦρα καί τό ἔχει πάρει ἀπόφαση πῶς ζεῖ μ' ἓνα πεθαμένο στό ἄλλο κρεβάτι· καμιά φορά νιώθει τὴν μπόχα πού ἀναδίνει τό πτώμα, πού δέν ἔχει νά τοῦ προσφέρει οὔτε τὴ συντροφιά τοῦ τσιγάρου, κι ἀφοῦ τό πτώμα δέ σκέφτεται, δέ μιλάει, δέν πίνει, ὁ ἴδιος ἀρχίζει νά πιστεύει μέ βεβαιότητα πῶς ἔχει πάψει νά τρώει καί ν' ἀφοδεύει.

Ἐνα βράδυ, πού ἔχει πνίξει στό κρασί τό μαῦρο του κέφι, τόν φωνάζει γιά νά τοῦ πεῖ ἓνα παραμῦθι μέ ἥρωα κάποιον, πού ἀναγκάζεται, κунηγημένος ἀπ' τίς ἀρχές ἀσφαλείας, νά τοῦ ἀφήσει, σ' ἓνα κουτί τόν οἰκογενειακό θησαυρό του. Τοῦ λέει πῶς τά κοσμήματα καί τίς λίρες τὰ ἔχει στήν κατοχή του, γιατί ὁ ἄνθρωπος πού τυχαῖα τοῦ τὰ ἐμπιστεῖθηκε εἶναι διωγμένος γιά ἐνέργειες πού κριθήκαν προσβλητικῆς γιά τό καθεστῶς. Τοῦ λέει ἀκόμα, καί μπορεῖ νά τό πιστέψει ἂν θέλει, πῶς φυλαγμένα στό ἴδιο κουτί, μέσα στήν ἴδια τὴν κάμαρά τους, τοῦ βαραίνουν τὴ ζωή, δέ βλέπει τὴν ὄρα νά ἐπιστρέψει ὁ κάτοχός τους, ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπ' τό βῆρος τους πού θέτει σέ σύγχυση τὴ ζωή του.

— Σέ κίνδυνο, θέλεις νά πεῖς, ψελλίζει κίτρινος ὁ Ἀριστείδης.

— Λάθος, ἀγαπητέ μου, συνεχίζει ὁ συγκατοικός, σέ σύγχυση· βρίσκομαι δηλαδή μεταξύ πλοῦτου καί ἀνέχειας, κι ἂν αὐτὴ ἡ κατάσταση συνεχιστεῖ γιά πολὺ, θά πάρω τούς δρόμους πάνω ἀπ' τοὺς ἀλευρόμυλους κι ὅπου μέ βγάλουν. Γιατί δέν μπορεῖ, ἐγώ, ἓνας ἐργάτης πού ἀλέθει τό στάρι καί φορτώνεται σακιά, νά σκέπτομαι τὴν κατάσταση, ἐνῶ τὴν ἴδια στιγμὴ τρέμει τό φυλλοκάρδι μου γιά τὴ ζωή τοῦ τραπεζίτη καί τὴν τύχη τῆς περιουσίας του.

Ὁ Ἀριστείδης τὰ χάνει. Ὀνειροπολεῖ γιά μιά στιγμὴ τὴ λάμψη τῶν ἀόρατων κοσμημάτων μέσα στό δωμάτιο καί νιώθει στήν ταραχὴ του οἰκεία· γιά πρώτη φορά

Έχει τή διάθεση ν' ανοίξει τήν καρδιά του σ' αυτόν τόν *άλητη*, όπως τόν άνεβοκατεβάξει τρίς τήν ήμέρα συμπληρώνοντας πάντα τή φράση εύχετικά με τό χαρτί πού θά πάρει, νά σηκωθεί νά φύγει από κεί, ν' άνέβει τίς κλίμακες τής ζωής. Μέ τή διάθεση αυτή, τού έξομολογείται πώς οί δικές του άγωνίες είναι πολύ διαφορετικές, πάντως όχι μικρότερες. Άγωνιά γιά τό τριμένο του παντελόνι· σ' ένα χρόνο θά 'ναι γιά πέταμα. Πώς αυτό σημαίνει άέναη άντικατάσταση τών παντελονιών του. Χωρίς τό καφέ παντελόνι του, κυκλοφορώντας στό δρόμο ξεβράκωτος, δηλώνεται τέτοιος καί άποκλείεται.

Τόν βλέπει καί τραντάζεται άπ' τά γέλια.

Χά χά ήλίθιε, ένα παραμύθι σου είπα καί σύ τό πίστεψες. Σου άξίζει ή τύχη σου καί ή φτώχεια μας.

Όστόσο γιά πρώτη φορά τού μπήκε έτσι βαθιά τό μαράζι της. Θέλει νά σβήσουν τή λάμπα, νά κοιμηθεί. Είναι νευρικός. Τού λέει πώς είναι παραμύθι, δι, τού διηγήθηκε, άπ' τήν άλλω τό συνεχίζει, συλλογίζεται. 'Η κάμαρά τούς τού φαίνεται άθλια. 'Εκτός άπ' τή λάμπα στό κέντρο τού τραπεζιού, κανένα άντικείμενο δέν άνάδινε λάμπεις. Σκέφτεται τό κουτί, μέ τίς λίρες καί τά κοσμήματα κι άποφασίζει πώς δέν είναι παραμύθι, δι, τού διηγήθηκε ό συγκάτοικός στό μεθύσι του, κι άν ήταν δέν έχανε τίποτα νά βεβαιωθεί.

'Από κείνη τή μέρα, ζει μέ τήν ιδέα νά τού τά κλέψει. Μένει περισσότερες ώρες στό δωμάτιο. Λείπει τίς ώρες πού λείπει κι ό άλλος. Γυρίζει, όταν γυρίζει κι εκείνος. Περιμένει νά τόν άκούσει νά ξαναφεύγει. "Υστερα κόβει βόλτες στό διάδρομο. "Ενα βράδυ, ψάχνει γωνιά μέ γωνιά τό δωμάτιο. Τά βρίσκει στήν κόχη τού κρεβατιού τού εργατή. Σβήνει τή λάμπα καί ψαχουλεύει τόν πάτο τού κουτιού. Τό χέρι του ως τόν άγκώνα χωμένο μέσ στό κουτί, περπατάει από άριστερά στά δεξιά κι ύστερα πίσω μπρός, ύπολογίζοντας πλάτος καί μήκος. Τό τραβάει ιδρωμένο, σιάζει τήν κουβέρτα όπου έχει κουλουριαστεί μέ τό κεφάλι ριγμένο στό πάτωμα, σπρώχνει τό κρεβάτι στή θέση του καί πέφτει στό δικό του μέ τήν καρδιά παραλιγί νά σπάσει. Τό πώς τά μετέφερε ως πίσω άπ' τό άποχωρητήριο τής αϋλής, όπου τά έθαψε, αφήνοντας στή θέση του τό κουτί, είναι κάτι γιά τό όποιο θά εκπλήσσει σ' όλη του τή ζωή. Μέρες όλόκληρες δέν είπανε τό παραμικρό. Στους τρεις μήνες, τού λέει πώς φεύγει πηρε τό χαρτί του, βρήκε μιá θέση στήν ύδρευση, δικαιούνταν καλύτερη κατοικία. "Εφυγε μέ τίς εύχές τού μυλεργάτη, γιά προκοπή.

Στά τριάντα χρόνια πού πέρασαν, δείχνοντας κάθε φορά κι από ένα στους ειδικούς, σιγουρευόνταν γιά τήν αξία τών κοσμημάτων, ενώ τίς λίρες, άμέσως μετά τόν πόλεμο, τίς έκανε σίτια. Στο μεταξύ, ό συγκάτοικός του δέν κάνει τήν παραμικρή ένέργεια. 'Από καιρό σέ καιρό φροντίζει νά μαθαίνει άν ζει στήν πόλη καί κάθε του κίνηση. 'Ακριβώς πριν άπ' τόν πόλεμο χάνει τά ίχνη του. Στά 1950, ύστερα από ένα όνειρο πού βλέπει καί τού δημιουργεί άναστατώση, άρχίζει νά τόν ψάχνει. Θά τόν προτιμούσε νεκρό, αλλά επειδή αυτά πού θέλει ποτέ δέν τόν έπεισαν πώς είναι πραγματικά, βάλθηκε νά έντοπίσει στους χάρτες τό μέρος πού όνειρευτήκε. Στίς άδειές του, κάνει έξερευνήσεις στό ύπαιθρο, μέ άφετηρία τούς άλευρόμυλους. "Αν σέ κάποια περίπτωση, εξακολουθεί καί ύπάρχει θά πρέπει νά 'χει καταφύγει στό μέρος πού όνειρευτήκε: τοποθεσία μέ θάλασσα αρκετά μακριά. "Ενας δρόμος άνθηφορικός, παντού λασπωμένος όδηγει στό χωριό. Χαμόσιπτα στή σειρά κι άνθρωποι μέσα. "Ιχνος άπ' τόν συγκάτοικο. Ζητάει χάρτες τών γύρω περιοχών καί μεγαλώνει σέ άκτίνα τίς έρευνές του. Μονοπήγαδο, Άγιος Άντώνιος, Σουρωτή, χωριά βουτηγμένα στή λάσπη πού τά γυρνάει μέ τά πόδια στον ύπνο του καί στον ξύπνιο του. 'Η ανάγκη του νά σιγουρευτεί γιά τήν όριστική εξαφάνιση αυτού τού άνθρώπου κι ή λασπωμένη έρημιá άπ' τ' όνειρο του τόν βασανίζουν. Φαντάζεται πώς έντοπίζει τό μέρος. Παίρνει τό λεωφορείο γιά τόν πιο κοντινό οικισμό. "Υστερα, στήτες περπατά καταμήςκος τής παραλίας καί βρίσκει τό κάθετο μονοπάτι πού άνφορίζει. Μέ τίς μπότες του ψηλές ως τό γόνατο, άνεβαίνει χωρίς νά φοβάται τή λάσπη, επιάτης τού ύπνου του. Δέν έχει ανάγκη νά σέρνεται. "Αν όλοι αυτοί οί βρωμιάρηδες πού ήρθαν

ἔδω ὑπῆρξαν θύματα διαφόρων κλοπῶν, αὐτός ἦταν ὁ πρῶτος κλέφτης πού μπορούσε νά τούς κάνει ἐπίσκεψη ἀνενόητος. Μιά ματιά στό ἑσωτερικό τοῦ κάθε σπιτιοῦ· παιδιά στίς γωνιές πού παίζουσε μέ τό χῶμα καί γυναῖκες ἀλαφιασμένες πού ἀρνοῦνται πεισματικά νά γεράσουν, τόσο στητά εἶναι τά στήθια τους. Οἱ ἄνδρες δουλεύουσε στά χωράφια, πίσω ἀπ' τόν οἰκισμό. Φτάνει στό σπίτι του. Μέ τό κεφάλι σκυμμένο στό χέρι του, μπουκωμένος στή μαύρη σιωπή του, ὁ παλιός του συγκάτοικος γυρίζει καί τόν κοιτάζει στό ἄνοιγμα τῆς πόρτας. Μέ νύχια κατάμαυρα, κουρελιασμένο τό παντελόνι, τή φανέλα του τρύπια, τόν βλέπει νά ὀρμά καταπάνω του. Αὐτό εἶναι τό δεύτερο ὄνειρο πού ἔφτιαξε ὁ ἴδιος ὁ Ἀριστείδης ὕστερα ἀπό μακρόχρονη ἔρευνα καί τοῦ κόβει μέρες ἀπ' τή ζωή του.

Περνάει ἄλλα εἴκοσι χρόνια, γεμάτα σύστημα, τό βάρος τοῦ ἀπόβραδου καί μόνιμο πιά τόν παλιό του συγκάτοικο νά γεμίζει ἡ σκέψη του τή ζωή του μέ κρυφή ταραχή. Ὡσπου τό '75 ὁ ἄλλος ἀναπάντεχα ἕνα πρωί τοῦ τηλεφωνεῖ καί τοῦ ὀρίζει συνάντηση γιά τήν ἐπομένη μέρα στό σταθμό ὄπου, καλό θά ἦταν, καί τό λέει, νά φροντίσει νά περιμένει ἐκεῖ κάποιον, μιλημένο ἀπό πρῖν νά κάνει γι' αὐτό τό σκοπό ἕνα ταξίδι μιᾶς μέρας καί νά γυρίσει. Τοῦ ἐξηγεῖ πῶς αὐτό εἶναι κυρίως γιά τό δικό του καλό γιατί βρίσκονται κι οἱ δύο σέ δύσκολη θέση, καί πῶς ἀνάμεσα στό πλῆθος τῶν διακινούμενων ταξιδιωτῶν, θά ἔχουν τή δυνατότητα νά κανονίσουν τό ζήτημα πού τόν ἀφορᾷ.

Τό τηλεφώνημα τόν πανικοβάλλει. Ἀναλογίζεται τίς συνεννοήσεις μέσω τῶν δικηγόρων τους, τίς δυνατότητες πού ἔχει γιά κάποιο συμβιβασμό, τίς διαδικασίες πού θά ἐπακολουθήσουν μέσα καί ἔξω ἀπ' τά δικαστήρια. Φοβᾶται τό θόρυβο, τούς δικαστές, τά στοιχεῖα πού θά εἶχε νά προσκομίσει ὁ ἄλλος προκειμένου νά πάρει πίσω τό θησαυρό πού τόν ἄφησε νά τοῦ κλέψει. Ἄρχισε νά τρέμει, ἴδρωσε, ἄναψε τσιγάρο, ἐνῶ πρό πολλοῦ τό ἔχει κόψει, τηλεφώνησε στό δικηγόρο του, ἔτσι, λέει, νά τοῦ πεῖ μία καλημέρα, τί φίλοι ἦτανε, κι ἄνοιξε τό ντουλάπι τοῦ γραφείου του. Ναί, ἡ ὑπόθεση ἦταν ἡ σοβαρότερη τῆς ζωῆς του. Ἐβγαλε ἔξω μία μία τίς θήκες ὄπου τά εἶχε τοποθετήσει σέ στοιχειώδεις κατηγορίες. Κάποτε αὐτά τά κοσμήματα ἦταν ἀληθινός θησαυρός, ἀλλά καί σήμερα, μονολογεῖ πού ὁ ἄνθρωπος τρέχει καί τό χρῆμα ἐξευτελιζεται. Σκέφτεται τήν ἴδια φράση ἀνάποδα καί τά ξαναβάζει στή θέση τους. Βιαστικά τά κλειδώνει καί βουλιάζει στούς ὑπολογισμούς τῶν συλλογισμῶν του.

Γήν ἴδια μέρα ἔχει ἀποφασίσει νά πάει νά τόν βρεῖ. Σκέφτεται τό συγγενή του γιά τό ταξίδι. Μέ ἀμοιβή θά δεχόταν. Τί ἀνωθυμία κι ἀνοησίες. Ὁ συγκάτοικός του σίγουρα χρειαζόταν κάποιον γιά μάρτυρα. Κατορθώνει ν' ἀποσύρει αὐθημερόν ἕνα μεγάλο ποσό ἀπ' τίς καταθέσεις του. Καί τήν ἐπομένη στίς τέσσερις παρά πέντε, τόν βρίσκουμε στήν ἀποβάθρα πού ἔχουν ὀρίζει νά σέρνουν τά πόδια του· κάπου κάπου παίρνει ἀνάσα καί χαιδεύει τίς δύο δέσμες χαρτονομίσματα πού κουβαλάει στίς μέσα τσέπες τοῦ σακακιοῦ του. Εἶναι περίεργος γιά τίς βλέψεις τοῦ ἄλλου. Τί μπορεί νά τοῦ ζητήσει αὐτός ὁ οὐτιδανός ἀπό ἕνα ξεχασμένο στό κάτω κάτω κουτί παλιόχρυσαστικά πού ὁ ἴδιος μέ ἐξυπνάδα καί προσοχή μετέτρεψε σέ σεβαστή περιουσία. Ἀκόμη, δέν ξέρεי τίποτα γιά τήν κατάστασή του· ὄσο πιο ἄθλια τόσο καλύτερα. Ἄν πάλι ἔχει νοικοκυρευτεῖ στή ζωή του δέν ξέρει πού μπορούν νά φτάσουν οἱ ἀπαιτήσεις του. Ἐχει θολώσει ὁ νοῦς του. Κάνει στροφή ἐπί τόπου κι ἐνῶ κοιτάζει τίς σκάλες πού ὀδηγοῦν στίς γραμμές αισθάνεται τό χέρι τοῦ παλιοῦ του συγκάτοικου στόν ὄμο του. Χαιρετιοῦνται, βιάζεται νά τόν ρωτήσῃ ἄν ἔκανε σπίτι, παιδιά, οἰκογένεια κι ὄλη τήν ὄρα παρατηρεῖ· ὁ ἄνθρωπος μας τυλιγμένος στό τριμμένο σακάκι του, χωρίς νά εἶναι αὐτό στίς προθέσεις του, ἔχει νικήσει τό χρόνο, ἐνῶ ὁ ἴδιος εἶναι ἕνας γέρος πού συντηρεῖται μέ χυμούς πού ετοιμάζει γιά πρωινο καί τίς προσθέσεις πού ἐπαληθεύει τ' ἀπόγευμα. Αισθάνεται τά χαρτονομίσματα πλάκα πάνω στό στήθος του, τίς εὐγένειες νά κατακυλᾶνε μαζί μέ τίς σκάλες, τή λάμψη ἀπ' τήν πέτρα στό δαχτυλίδι του ν' ἀπογειώνεται στό σκέπαστρο τοῦ διαδρόμου, ἐνῶ ὁ παλιός του συγκάτοικος τόν τραβᾷ ὄσο γίνεται πιο κοντά στίς γραμμές, ἐκεῖ πού

ἀραιώνει ὁ κόσμος κι ἀφήνει τὸν ἄερα πού σχίζει τὸ τρένο νά γίνεται ἕνα μὲ τοὺς καπνοὺς ἀπ' τὶς μηχανές. Στὴν κόψη σχεδὸν τοῦ τσιμέντου, τὸν ἀκούει νά τοῦ λέει ψιθυριστὰ πὼς ὕστερα ἀπὸ ἐμπεριστατωμένες ἔρευνες, οἱ συγγενεῖς τοῦ τραπεζίτη τὸν ἔχουν βρεῖ καί τοῦ ζητᾶνε λογαριασμό. Ὁ ξάδερφός τους ἔχει πεθάνει, κι ἔχουν πάρει τὴν ἀπόφαση (πού μετατράπηκε ἤδη σὲ ἐντολή πού περιμένει τοὺς δικηγόρους) νά κινήσουν γῆ κι οὐρανὸ γιὰ τὴν ἐπανάκτηση τῆς οἰκογενειακῆς περιουσίας καί τὴν τιμωρία τοῦ κλέφτη. Τοῦ ζητᾶνε, λέει, τίς ἐπενδύσεις πού ἔγιναν ἐν τῷ μεταξῷ, τίς μετοχές, τὰ ἀκίνητα καί τὰ ρέστα. Ὁ ἴδιος δὲν ἔχει πεῖ ἀκόμη τίποτα σὲ κανένα, κατάφερε μὲ τὰ πολλὰ νά τὸν βρεῖ καί τὸν προειδοποιεῖ πὼς αὔριο κιόλας οἱ συγγενεῖς τοῦ τραπεζίτη θά πρέπει ν' ἀπευθυνθοῦνε στὸν ἴδιο τὸν Ἀριστείδη Χαβᾶ. Ἀναγνωρίζει βέβαια πὼς ἔφταιξε καί ὁ ἴδιος γιὰ τὴν ἐπιτόλαιη φύλαξη τοῦ θησαυροῦ πού τοῦ ἐμπιστεύτηκαν, ἀλλὰ εἶναι τόσα τὰ κέρδη ἀπ' τὴν κλοπῆ, πού τὸ μερίδιό τῆς δικῆς του εὐθύνης καταχωρεῖται στὰ χρέη πού παραγράφονται.

Ἐκεῖνο πού θά πρέπει νά συγκράτησε ὁ Χαβᾶς καί πού τὸν ἔσπρωξε στὴ δολοφονική του ἐνέργεια εἶναι ἡ μυστικότητα τῆς ὑπόθεσης. Στὴ σκέψη τῆς ἐπικείμενης πτώχευσής του, τὸν βλέπουμε νά γίνεται μελανός· ἔπειτα κιτρινίζει ἀπότομα στὸν ἐπικείμενο διασυρμὸ τῆς ὑπόληψης πού συντηρεῖ τ' ὄνομά του. Ἔτσι, μιά στιγμή πρὶν περάσει τὸ τρένο ἀπὸ μπροστὰ τους, τὸν σπρώχνει σταθερὰ καί μὲ δύναμη, ἐνῶ τὸ θῦμα ξαφνιασμένο ἀπ' τὴν ἀπότομη κίνηση πιάνει τὴν ἄκρη ἀπ' τὸ σακάκι του. Ἡ ὕψη τοῦ ὑφάσματος πῆζει στὰ δάχτυλά του. Βλέπει τὰ χαλίκια δίπλα στὶς ράγιες κι ἔπειτα τὸ πράσινο χρῶμα τοῦ βαγониοῦ νά περνᾶ ἀπὸ πάνω του καί νά σκοτεινιάζει.

Στὴν κατάθεση πού τοῦ πήραν στὸ νοσοκομεῖο πού μεταφέρθηκε μὲ κάταγμα τῆς λεκάνης ἀπ' τὸ πέσιμο τῆς λιποθυμίας του, ὁ Ἀριστείδης Χαβᾶς περιορίστηκε νά δηλώσει σεμνὰ πὼς ἡ τύχη τὸ θέλησε νά βρεθεῖ δίπλα ἀπ' τὸν ἄνθρωπο αὐτό πού ἀποφάσισε σὲ μιά στιγμή τρέλας νά μετατρέψει τὸ ἀπονεννοημένο του διάβημα σὲ ταυτόχρονη δολοφονική ἀπόπειρα ἐναντίον του. Περνάει μιά στιγμή δραματικῆς ἀγωνίας γιὰ τὴν ἐπιπολαιότητά του ν' ἀφήσει καταμέρος τὸ συγγενὴ του γιὰ τὸ ταξίδι, πράγμα πού εἶχε προβλέψει ὁ πεθαμένος, ὅλα ὅμως τελειώνουν καλὰ χάρη στὴν ἡλικία του καί τῆ θέσε του.

Παρόλ' αὐτά, ἔμεις δὲ χάνουμε τίποτα νά διαβάσουμε τὴν τελευταία φράση ἀπ' τὸ ὑπόμνημα πού συντάσσει στὸν ἀνηψιό του. «Σοῦ λέω λοιπὸν νά προσέχεις. Ὀνομάζεται Μάνος Ντ. κι ἔχει ἕξι παιδιά. Ἄν κάποιος σὲ ζετρωπώσει, ἡ ὑπόθεση τῆς οἰκογενειακῆς περιουσίας μας, μένει στὰ χέρια σου».

Ἀλεξάνδρα Δεληγεώργη

